

szerkesztőjeként a magyarosító kormánypolitika híve. Történeti munkáiban elsősorban Magyarország déli vármegyéinek múltját dolgozta fel. *Száz év Dél-Magyarország történetéből* című művéért az MTA, a magyarországi szerb emlékek felkutatásáért pedig a Szerb Királyi Tudós Társaság választotta tagjává. (Bátori Anna)

SZENTMÁRTONYI Ignác (Kotári [Zágráb vármegye], 1718. október 28. – Belica, 1793. április 15.) jezsuita áldozópap, **csillagász, földrajztudós**. 1735-ben lépett be a jezsuita rendbe, 1749-ig Grazban tanított. Ekkor V. János portugál király hívására Brazíliába utazott. Feladata volt a spanyol és portugál birtokok vitatott határainak csillagászati helymeghatározása, feltérképezése. A titkos küldetésben részt vevők útinaplót nem vezethettek, levelezésüket ellenőrizték. Mintegy tíz éven át járta Amazónia őserdőit, vízfolyásait, nem kevés életveszéllyel, s ez alatt körülbelül 30-35 ezer kilométernyi utat tett meg. Miután Portugáliában betiltották a jezsuita rendet, őt is elfogták és 1760-ban erődbörtönbe zárták. Itt raboskodott tizennyolc éven át, míg végre kiszabadulhatott s hazatérhetett. Minden tudományos tevékenységgel felhagyott, haláláig Csáktornyan, majd Belicán volt lelkész. (Keszthelyi Sándor)

SZILÁGYI János György (Budapest, 1918. július 16. – Budapest, 2016. január 8.) **ókor kutató**, a 20. századi magyar ókortudomány egyik legnagyobb alakja. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. Legerősebb hatással Kerényi Károly volt rá, az ő belső tanítványi köréhez tartozott. Munkaszolgálatosként került a frontra; a szovjet hadifogságból csak 1947-ben tért haza. Ettől az évtől a Szépművészeti Múzeum munkatársa volt; az Antik Gyűjtemény vezetője évtizedeken át. A múzeum ókori gyűjteményének anyagát átgondolt szerzeménnyel a sokszorososa növelte és kiváló szakkönyvtárat hozott létre. A múzeum görög-római állandó kiállítását többször újrendezte, és nagyszabású időszakos bemutatókat szervezett (az egyik legjelentősebb: *Az etruszkok világa*, 1989). Szűkebb szakterülete az etruszkológia volt; ő állította össze az etruszko-korinthuszi vázafestészet corpusát. Kutatta az ókor magyarországi recepcióját: gyűjteménytörténeti, eszmétörténeti kérdésekkel is foglalkozott. A görög-római irodalmat mélyrehatóan ismerte. Egyik szerkesztője volt a *Világirodalmi antológia* ókori kötetének (1953); válogatott irodalomtörténeti tanulmányait a *Paradigmák* című kötetben adta ki (1982). Ókortudományi írásai két kötetben jelentek meg (*Sziren-*

zene, 2005; *A tenger fölött*, 2011); a hamisításról szóló nagyesszéje külön is megjelent (*Legbőlcsebb az idő*, 1987). Az ókori művészet teljessége érdekelte, mindig tekintettel arra a napjainkig – a kortárs művészetiig – tartó hatásra, amit az az európai kultúrára gyakorolt. (Mikó Árpád)

SZMRECSÁNYI Lajos (Daróc [Sáros vármegye], 1851. április 26. – Eger, 1943. január 28.) **egri érsek**. Az egri szemináriumban folytatott teológiai tanulmányai után 1873-ban szentelték pappá. Egyházi pályáján végéig az egri főegyházmegyében szolgált: káplánként, plébánosként, érseki titkárként, irodaigazgatóként, kanonokként. 1904-től címzetes püspök, 1912 márciusától címzetes érsek. 1912. augusztus 20-tól haláláig egri érsek. 1929-től pápai trónálló és római gróf. Katolikus iskolákat, ferences, orsolyita, szegénygondozó kolostorokat, plébániákat alapított, élénk karitatív tevékenységet folytatott. (Miklós Péter)

SZONTÁGH Gusztáv Adolf (Csetnek, 1793. április 9. – Pest, 1858. június 7.) **esztéta, filozófus, kritikus**, az MTA rendes tagja. Jogi tanulmányait és katonai pályafutását követően a fellendülésnek induló magyar regényirodalom alkotásainak bírálója lett. Az esztétikát sajátosan magyar filozófiának vélte, ugyanakkor kudarcot vallott a kísérlete az eklektikus, agnosztikus, újkantiánus jellegű, önálló magyar filozófiai rendszer kiépítésére. Az 1840-es években tevékenysége súlypontját mezőgazdasági térre helyezte át, a dinnye- és dohánytermesztésről értekezett. (Gábori Kovács József)

SZÖGYÉNY-MARICH László gróf (Pest, 1806. január 2. – Székesfehérvár, 1893. november 19.) **jogász, politikus**. Tanulmányait a Theresianumban és a pesti egyetemen folytatta. Hivatali pályafutását 1832-ben kezdte, 1845-től a Helytartótanács alelnöke, 1847-től magyar alkancellár. A konzervatív, aulikus arisztokrata elítélte a forradalmat, és Habsburg-hűségen maradt. Az 1850–1860-as években a magyar ókonzervatívok egyik vezéralakja, a kiegyezési tárgyalások lelegején fontos közvetítő szerepet játszott az udvar és Deák Ferenc köre között. 1865–1881 között Fejér vármegye főispánja, 1883–1884-ben a főrendiház elnöke, 1888-tól haláláig országbíró. Az MTA-nak 1855-től igazgató tagja. Az Aranygyapjas-rend vitéze. (Schwarczwölder Ádám)

TOLNAY Sándor (Nagycsömöte, 1747. szeptember 8. – Pest, 1818. április 25.) **orvos, állatorvos**, az állatorvoslás első magyar professzora. A bécsi